

Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру қағидаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 25 тамыздағы № 354 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 28 қыркүйекте № 15772 болып тіркелді.

Ескерту. Бұйрықтың тақырыбы жаңа редакцияда – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 24.08.2020 № 199 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының 69) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру қағидалары бекітілсін.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 24.08.2020 № 199 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

2. "Жануарларды еріксіз және жартылай ерікті жағдайларда ұстау қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 25 ақпандағы № 18-03/125 бұйрығының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10602 болып тіркелген, 2015 жылы 8 сәуірде "Әділет" ақпараттық-құқықтық жүйесінде жарияланған) күші жойылды деп танылсын.

3. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық мемлекеттік тіркелген күннен бастап күнтізбелік он күн ішінде оның қазақ және орыс тілдеріндегі қағаз және электрондық түрдегі көшірмесінің ресми жариялау және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін "Республикалық құқықтық ақпарат

орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберілуін;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін күнтізбелік он күн ішінде оның көшірмесінің мерзімді баспа басылымдарына ресми жариялауға жіберілуін;

4) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің интернет-ресурсында орналастырылуын қамтамасыз етсін.

4. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы вице-министріне жүктелсін.

5. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасы
Премьер-Министрінің орынбасары –
Қазақстан Республикасының
Ауыл шаруашылығы министрі*

А. Мырзахметов

Қазақстан Республикасы
Ауыл шаруашылығы
министрінің
2017 жылғы 25 тамыздағы
№ 354 бұйрығымен бекітілген

Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру қағидалары

Ескерту. Қағида жаңа редакцияда – ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 24.08.2020 № 199 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1-тарау. Жалпы қағидалар

1. Осы Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру қағидалары (бұдан әрі - Қағидалар) "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының 69) тармақшасына сәйкес әзірленді және жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағидаларда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) жануарларды еріксіз жағдайларда ұстау - жануарларды торларда, вольерлерде және басқа да арнайы үй-жайларда ұстау;

2) жануарларды жартылай ерікті жағдайларда ұстау - жануарларды табиғи мекендеу ортасына жақын жағдайларда ұстау, онда олар көбінесе табиғи азықтармен қоректенеді, бірақ олардың табиғи алқаптардың қолдан оқшауланған учаскесінен тыс еркін орын алмастыруға мүмкіндігі болмайды;

3) жануарлар – құрғақта, суда, атмосферада және топырақта табиғи еркіндік жағдайында болатын жабайы жануарлар (сүтқоректілер, құстар, бауырымен жорғалаушылар, қосмекенділер, балықтар, моллюскалар, жәндіктер).

3. Қағида Қазақстан Республикасының аумағында жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстайтын және өсіретін заңды және жеке тұлғаларға қолданылады.

4. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру мынадай қағидаттарға негізделеді:

жануарларға адамгершілік қарым-қатынас;

жергілікті атқарушы органдардың, жануарларды қорғау саласындағы қоғамдық ұйымдардың жануарларды қатыгез қараудан қорғау, жануарлар санын есепке алу, реттеу саласында қатысуы, жануарлар иелерінің қолданыстағы Заңды және осы Қағиданы орындауы талап етіледі.

2-тарау. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау тәртібі

5. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау мыналар болған жағдайда рұқсат беріледі:

жануарды сатып алудың заңдылығын растайтын құжаттар:

1) "Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсаттар беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2014 жылғы 19 желтоқсандағы № 18-04/675 бұйрығына сәйкес жануарлар дүниесін пайдалануға жергілікті атқарушы органның рұқсаты қажет (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10168 болып тіркелген);

2) Заңының 15-бабының 3-тармағына сәйкес жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін алып қоюға Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі қажет;

3) басқа елден әкелу "Құрып кету қаупі төнген жабайы фауна мен флора түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияның күші қолданылатын жануарлар түрлерін Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан әкетуге әкімшілік органның рұқсаттар беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03/143 бұйрығына сәйкес әкімшілік органның рұқсаты қажет (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11935 болып тіркелген);

4) сыйға тарту сыйға тарту актісі қажет;

5) сатып алуға тиісті чекті немесе сатып алу актісі қажет;

биологиялық, түрлік және жекелеген ерекшеліктеріне сәйкес келетін ұстау жағдайлары.

6. Қазақстан Республикасының аумағында жылжымалы зоологиялық көрмелердің, байланыстағы хайуанаттар парктерінің, цирктердің қызметіне осы Қағидалардың талаптары сақталған жағдайда жол беріледі.

7. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстауға осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес алаңдардың ең төменгі нормалары сақталған кезде жол беріледі.

8. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті ұстау:

бос уақытты ұйымдастыру кезінде экологиялық-тәрбие жұмысын көрсету және өткізу;

жануарларды оңалту;

ұлттық табиғи парктерде, жануарларды өсіру орталықтарында өсіру және одан әрі реинтродукциялау;

ғылыми зерттеулер жүргізу;

аңшылық шаруашылықтарындағы аңшылық алқаптарының өнімділігін арттыру үшін;

(сатуға, ет, тері, жұмыртқа, мүйіз) алуға, аң аулауды жүргізуге, сафариде парктерде, фермерлік аңшылық шаруашылықтарындағы демонстрациялық вольерлерде көрсету мақсаттарында жол беріледі.

9. Жеке немесе заңды тұлға ұстайтын жануарлар саны оларды ұстау жағдайларын қамтамасыз ету мүмкіндігімен шектеледі.

10. Жануарларды ұстау жағдайлары олардың биологиялық, түрлік және жеке қажеттіліктерін қамтамасыз етеді, сондай-ақ оларды ұстау орындарынан шығуын болдырмайды.

11. Жануарларды ұстау орны жануарларды орналастыру үшін қажетті құралдармен жабдықталған, олардың тіршілік әрекетін қамтамасыз ететін (апандар, ұялар, паналар) жеткілікті кеңістікпен қамтамасыз етіледі.

Барлық жабдықтар, оның ішінде электр аспаптары жануарларды жарақаттаусыз және зақымдамай орнатылады.

12. Жануарларды еркін ұстау кезінде жаңбырдан, қардан, желден немесе олардың жайлылығы мен әл-ауқатына қажетті шамадан тыс күн сәулесінен жеткілікті паналауды қамтамасыз етеді.

13. Жануарларды ұстау орындарында анықталған жабдықтардың, торлардың, вольерлердің ақаулықтары дереу жойылуға тиіс. Жоғарыда көрсетілген ақаулықтарды тез жою мүмкін болмаған жағдайда жануарларды басқа орынжайға ауыстырады, ал ауыстыру мүмкін болмаған жағдайда қауіп көзімен жанасудан оқшаулайды.

14. Температуралық режим, жануарларды ұстау орындарын желдету және жарықтандыру жануарлардың түріне сәйкес көзделеді. Жарықтандыру денсаулық және гигиена жағдайына ағымдағы тексеру жүргізу үшін, сондай-ақ жинау үшін жеткілікті жүзеге асырылады.

Жасанды жарық көздерінің күн сәулесіне барынша жақын және жануарлардың жайсыздығын немесе жансыздығын тудырмайтындай қарқындылығы болуы қажет.

15. Жануарларды азықтандыру әр дарақтың нақты түрі мен жеке қажеттіліктерін ескеретін азық рационы бойынша жүзеге асырылады.

Рационды жасаған кезде әрбір жануардың ұстау жағдайлары, мөлшері, жасы мен белсенділігі және ерекше жағдайларда қажеттілігі (мысалы, жануардың физиологиялық қажеттілігі, жануарларды топта/табында ұстау, қысқы ұйқы) және белгілі бір жануарларға арналған рационның ерекшеліктері (мысалы, ветеринариялық емдеудегі жануарларға, жүктілігі бар аналық жануарлар үшін, төлдерге) ескеріледі.

16. Жануарлардың азығын және суды беру кезінде жануарлардың табиғи мінез-құлқы ескеріледі.

17. Жануарлар үнемі жеткілікті мөлшерде таза ауыз сумен қамтамасыз етіледі.

18. Жем-шөп пен суға арналған контейнерлер пайдалану кезінде олар жануарға әрқашан қолжетімді болатындай етіп орналастырылады. Қолданғаннан кейін оларды үнемі жуу қажет.

19. Азықтандыру әдістері жануарлар үшін де, олардың иелері немесе жануарларды азықтандыру жүргізетін адамдар үшін де қауіпсіздікпен қамтамасыз етіледі.

20. Жануарларды күту жануарлардың ыңғайсыздығын, күйзелуін және жарақаттануын барынша болдырмайтындай етіп жүзеге асырылады.

Жануарлар ауырған жағдайда емдеу ветеринария саласындағы мамандардың басшылығымен жүзеге асырылады.

21. Жануарларды асырауда жол берілмейді:

қатар орналасқан орынжайларда өзара қатысуы күйзеліске әкелетін жануарларды орналастыру;

бір жануарлардың басқалардан артық үстемдігі;

жануарларды бір орынжайларда ұстауға, егер олардың бірге тұруы олардың біреуінің өлуіне әкеп соқтыратыны белгілі болса.

3-тарау. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсіру тәртібі

22. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда жасанды өсіру Заңның 19-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

23. Жануарлардың бағалы, сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда олардың санын сақтау және ұлғайту мақсатында оларды кейіннен мекендеу ортасына шығару Заңның 19-бабының 2-тармағына сәйкес жүзеге асырылады.

24. Еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсірілген жануарлардың жеке сәйкестендіру белгілері (бирка, сақина, татуировка, микрочип) болады.

25. Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсіруге арналған фермерлік аңшылық шаруашылықтары зоотехникалық және ветеринариялық жұмыстарды (қарау, өлшеу, ветеринариялық іс-шаралар, белгілеу, мүйіздерін кесу) жүргізуге арналған жарықпен жабдықталады.

26. Жануарларды ұстау жағдайларын, денсаулық жағдайын және мінез-құлқын иесі немесе жануарларды күтетін адамдар күніне кемінде екі рет тексереді және ұстау режимі сәйкес келмеген немесе бұзылған, жануардың қалыпты емес мінез-құлқы анықталған жағдайда осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша иесі жануарларды бақылау журналына тиісті жазба жасалады.

27. Егер жануар қоршаған ортаға қауіпті болса, жануарларды уақытша оқшаулау жүргізіледі.

28. Жануар өлген жағдайда иесі оның (жануардың) өлу фактісі туралы жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті органға хабарлайды.

29. Табиғи ортадан алынған, еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсірілген немесе заңмен тыйым салынбаған басқа жолмен сатып алынған жануарлар осы Қағиданың 6-тармағында көрсетілген құжаттар негізінде заңды және жеке тұлғалардың жеке меншігінде болады.

Жануарларды еріксіз және
(немесе) жартылай ерікті жағдайларда
ұстау қағидаларына 1-қосымша

Жануарларды ұстау мен өсіруге арналған алаңдардың ең аз нормалары (бір даракқа есептегенде)

№ р/с	Жануарлар атауы	Ұстау орнының түрі	алаң (шаршы метр)	биіктігі, (метр)
Сүтқоректілер				
1	ұсақ кеміргіштер (тышқан)	торлар	0,05	0,2
2	ұсақ жыртқыш (ақ қалақ, ақкіс), тұтқыр қанаттылар	вольерлер	1	1,5
3	орташа кеміргіштер (ақшылдар, шиншилдер)	вольерлер	2	1-2
4	ірі кеміргіштер (жабайы балықтар, камшаттар және басқалар), виверлік (виверрлер, мангустар)	вольерлер	4	2,5
5	орташа жыртқыш (жанат, сусар, ұсақ ит, түлкі, ит)	вольерлер	6	2,5
6	ит (қасқыр), орташа мысықтар (сілеусіндер, леопардтар)	вольерлер	20	3

7	үлкен мысықтар (арыстандар, жолбарыстар, ягуарлар), аюлар	вольерлер	30	3
8	қабандар, еліктер, ландар, тапирлер, сүйелшілер, ұсақ антилопалар	вольерлер	30	3
9	ешкі, қой, муфлондар	вольерлер	25	3
10	бұландар, бұғылар, үлкен антилопалар, зебралар	вольерлер	50	3
11	зубрлар	вольерлер	150	4
12	жирафтар	вольерлер	150	8
13	мүкітістілер (аюлар, таспақа, жалқаулар)	вольерлер	3-6 жануардың мөлшері мен түріне байланысты	1,5-3
14	орташа өлшемдегі кенгуру	вольерлер	10	3
15	үлкен көлемдегі кенгуру	вольерлер	25	3
16	ұсақ приматтар (игрункалар, тамариндер)	вольерлер, торлар	1,5-3 жануардың мөлшері мен түріне байланысты	2
17	орташа приматтар, (маймылдар, макакалар, павиандар)	вольерлер, торлар	10	3
18	ірі приматтар	вольерлер, торлар	20	4
Құстар				
1	ұсақ торғай тәрізді, тотықұс тәрізді	вольерлер, торлар	0,3	0,5
2	көгершін тәрізділер	вольерлер, торлар	0,5	0,5
3	қырғауыл, үкі тәрізді, сұңқар тәрізді, тотықұс тәрізді, шоттұмсық тәрізді	вольерлер, торлар	1,5	1,5
4	қаз тәрізді (үйректер, қаздар, қарашақаз)	тереңдігі 80 см кем емес бассейні бар вольерлер	4	1,5
5	үлкен тотықұс, мүйізтұмсық құстар	вольерлер, торлар	1,5	2
6	бірқазан, аққу	тереңдігі 1,0 м кем емес бассейні бар вольерлер	4	2,5
7	орташа және үлкен сұңқар ұқсас (қырандар, грифтер, кондорлар) үлкен үкіге ұқсас, тырна тәрізді, дегелек ұқсас (тырна, құтан, фламинго)	вольерлер, торлар	5	3
8	түйеқұс тәрізділер (африкалық түйеқұсты есептемегенде)	вольерлер	12	3

Жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау қағидаларына
2-қосымша
Нысан

Жануарларды бақылау журналы

уақыты/ мерзімі	Жануар түрі	Идентификациялау (сақина, татуировка, микрочип)	жағдайы (жақсы қанағаттанарлық / нашар)	Мінез-құлық / ерекшелігі	Ескертпе	Тексеріс жүргізілген маманның
--------------------	-------------	---	---	--------------------------	----------	-------------------------------

						аты, жөні, әкесінің аты

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК